

Stenografični zapisnik

jednajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 12. novembra 1889.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Josip Poklukar. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dne 8. novembra 1889.
2. Naznanila deželno-zborovega predsedstva.
3. Priloga 59. Deželnega odbora poročilo o pogozdovanji Krasa.
4. Priloga 58. Poročilo deželnega odbora o zopetni zgradbi deželnega gledišča.
5. Priloga 60. Poročilo deželnega odbora gledé naprave ceste iz Podpeči do gospodarske ceste, ki se nahaja v ozemlju mesta Ljubljanskega ter stika pri Lipi z okrajno cesto Tomišelj-Lipa, in gledé uvrstitve obeh prog med okrajne ceste.
6. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi deželnobranske vojašnice v Ljubljani (k prilogi 54.).
7. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Ivan Lapajneti zavolj podpore za zemljepisni atlas in prirodopis.
8. Ustno poročilo finančnega odseka o Pesjakovi ponudbi zadevajoči Koritkovo zbirko slovenskih noš.
9. Ustno poročilo finančnega odseka o § 5., letnega poročila, marg. št. 6., „Glavna bilanca Ljubljanskega loterijskega posojila“.
10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Jablanica, da bi se cesta, katera veže okrajno z državno cesto pri Vrbovem in Spodnjem Zemonu, uvrstila med okrajne ceste.
11. Ustno poročilo upravnega odseka o poročilu deželnega odbora gledé dovoljenja priklad za okrajne ceste (k prilogi 51.).
12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Cerknica, da bi se ustanovil poseben sodni in davčni okraj z uradnim sedežem v Cerknici.

Stenographischer Bericht

der eilften Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 12. November 1889.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar. — Vertreter der k. k. Regierung: R. k. Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der X. Landtags-Sitzung vom 8. November 1889.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 59. Bericht des Landesauschusses über die Karst-aufforstungsarbeiten.
4. Beilage 58. Bericht des Landesauschusses in Betreff des Wiederaufbaues des landschaftlichen Theaters.
5. Beilage 60. Bericht des Landesauschusses betreffend die Herstellung einer Straße von Podpeč bis zu der im Gebiete der Stadt Laibach gelegenen, an die Tomišel-Lipe Bezirksstraße bei Lipe anbindenden Wirtschaftsstraße und Einweihung der beiden Strecken in die Kategorie der Bezirksstraßen.
6. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses betreffend den Bau einer Landwehrkaserne in Laibach (zur Beilage 54.).
7. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über das Gesuch des Johann Lapajne um Subvention zur Herausgabe eines Atlanten und einer Naturgeschichte.
8. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Anbot der Frau Louise Pessiaf betreffend die Sammlung der slovenischen Trachten von Koritko.
9. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über § 5 des Reichenschaftsberichtes, Marg. Nr. 6, „Hauptbilanz des Laibacher Lotterie-Anlehens“.
10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über das Einschreiten der Gemeinde Jablanitz um Erklärung der die Bezirks- mit der Reichsstraße bei Verbovec und Unterjemon verbindenden Straßenstrecke als Bezirksstraße.
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses betreffend die Genehmigung von Umlagen für Straßenzwecke (zur Beilage 51.).
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über die Petition der Gemeinde Zirknitz wegen Errichtung eines besonderen Gerichts- und Steuerbezirkes mit dem Amtssitze in Zirknitz.

13. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Raki za reguliranje Krke. 14. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Raki za napravo mostu v Meršečji vasi čez Krko. 15. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Raka za brezplačno dobivanje požlahnjenih trt iz državne trtnice v Kostanjevici. 16. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Ambrus, da bi se po strokovnjaku preiskavalo, ali bi se mogla iz reke Krke tje napeljati voda. 17. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Raki za posredovanje, da bi se ne kaznovali vinogradniki, ki so samovlastno točili vino.	13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Arch wegen der Gurfluß-Regulierung. 14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Arch wegen Herstellung einer Brücke über den Gurfluß in Mersechtschendorf. 15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Arch wegen unentgeltlichen Bezuges veredelter Reben aus der Staatsrebschule in Landstraf. 16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Ambrus um Erhebungen durch einen Sachverständigen in Bezug auf die Wasserzuleitung aus dem Gurfusse. 17. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Arch um Verwendung wegen strafloser Behandlung der Weingartenbesitzer in Folge eigenmächtigen Weinauschantes.

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minut. Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda tajnika naprosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dne 8. novembra 1889.

1. Lesung des Protokoll's der X. Landtags-sitzung vom 8. November 1889.

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik X. seje v nemškem jeziku. — Secretär Pfeifer verliest das Protokoll der X. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek k ravnokar prečitanemu zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno - zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Naznaniti mi je, da se je vrh prilog, katere so se že gospodom poslancem razdelile, tudi že razdelila priloga 61. to je:

Poročilo deželnega odbora ob ustanovitvi strokovne šole za kovinsko obrt v Ljubljani.

Bericht des Landesauschusses betreffend die Er-richtung einer Fachschule für Metallindustrie in Laibach.

Predlagam, da bi se ta priloga takoj rešila v prvem branji ter, ako so gospodje s tem zadovoljni, predlagam, da se izroči finančnemu odseku v pretres in poročanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje pa se bode še tekom denašnje seje razdelila priloga št. 62., katera se nahaja še v zadnji korekturi in ki zadeva:

Poročilo deželnega odbora s katerim se predlaga načrt zakona o doneskih dežele kranjske, deželnega stolnega mesta Ljubljane in zemljiških posestnikov Ljubljanskega močvirja k troškom osušenja Ljubljanskega močvirja.

Bericht des Landesauschusses mit Vorlage eines Gesegentwurfes, betreffend die seitens des Landes Krain, der Landeshauptstadt Laibach und der Grundbesitzer des Laibacher Morastes zu leistenden Beiträge zu den Kosten der Arbeiten behufs Entwässerung des Laibacher Morastes.

Želel bi, da bi se tudi ta priloga rešila danes v prvem branji in predlagam, da se izroči v prvi vrsti upravnemu odseku, da jo vzame v pretres in potem še le izroči finančnemu odseku.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich möchte mir nur erlauben die Frage anzu- regen, ob es nicht zweckmäßig wäre, daß die Beratung dieser Vorlage dem vereinten Finanz- und Verwaltungsaus- schusse zugewiesen werden würde, was sich umso leichter durchführen ließe, weil ja viele Mitglieder des einen Aus- schusses zugleich Mitglieder des anderen sind. Ich em- pfehle diesen meinen Antrag umsomehr Ihrer Berücksichtigung, als ein derartiges Vorgehen mir sehr im Interesse einer raschen Erledigung der Frage gelegen zu sein scheint.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca dr. Schafferja, ki meri na to, da bi se priloga 62. izročila združenemu finančnemu in gospodarskemu odseku, naj blagovole ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ta priloga se bode torej izročila združenemu finančnemu in gospodarskemu odseku v pretres in poročanje.

Dosle so predsedništvu deželnega zbora sledeče prošnje, in sicer izročam jaz:

Gemeindevertretung von Auersperg bittet um Sub- vention für den Straßenbau bei Blutigenstein und Kate- gorisirung der im Baue sich befindlichen Straße von Brunndorf, Golo, Blutigenstein, Rawnik, Lachowo, bis zur Oblaker Bezirksstraße als Bezirksstraße.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Die Gemeindevorstände von Auersperg und Zelimlje bitten um Verhaltung des Bezirksstraßenauschusses Umgebung Laibach zur Vornahme der Collaudirung, Kos- tenliquidirung und Erhaltung der neuen Straße unter Pflanzbüchl und um Kategorisirung dieser Straße als Bezirksstraße.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsaus- schusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Višnikar izroča prošnjo:

Die Ortsgemeinden Auersperg und Mlaka-Luzarje bitten um Kategorisirung der Gemeindefstraße Anaj-Star- lovic im Bezirke Großblaschitz als Bezirksstraße.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsaus- schusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lavrenčič izroča prošnjo Vi- pavskih občin za preskrbitev bakrenega vitrijola po tovarniški ceni, revnejšim posestnikom pa brezplačno.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsaus- schusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Povše izroča prošnjo župan- stva na Dobravi, da deželni odbor vpliva pri c. kr. okr. glavarstvu, da se odstrani velika škoda poplav- ljenja po Gradašici, prouzročena vsled zatornic, katerih lastniki mlinov na tej vodi ne odpirajo.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsaus- schusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pakiz izroča prošnjo župan- stva v Strugah, okraja Kočevskega, za podporo ali zmanjšanje davkov od c. kr. ministerstva.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsaus- schusse zugewiesen.)

Preidemo torej k 3. točki dnevnega reda, to je :

3. (Priloga 59.) Deželnega odbora poročilo o pogozdovanji Krasa.

3. (Beilage 59.) Bericht des Landesauschusses über die Karstaufforstungsarbeiten.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. (Priloga 58.) Poročilo deželnega odbora o zopetni zgradbi deželnega gledališča.

4. (Beilage 58.) Bericht des Landesauschusses in Betreff des Wiederaufbaues des landchaftlichen Theaters.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

5. (Priloga 60.) Poročilo deželnega odbora gledé naprave ceste iz Podpeči do gospodarske ceste, ki se nahaja v ozemlju mesta Ljubljanskega ter stika pri Lipi z okrajno cesto Tomišelj-Lipa, in gledé uvrstitve obeh prog med okrajne ceste.

5. (Beilage 60.) Bericht des Landesauschusses betreffend die Herstellung einer Straße von Podpeč bis zu der im Gebiete der Stadt Laibach gelegenen, an die Tomišel-Lipe Bezirksstraße bei Lipe anbindenden Wirtschaftsstraße und Einreihung der beiden Strecken in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Ravnokar se mi je izročila interpelacija do deželnega odbora kranjskega. Prosim gospoda tajnika, da jo prebere.

Tajnik Pfeifer :

(Bere : — Ließt :)

»Interpelacija

do slavnega deželnega odbora kranjskega.

V 8. seji dné 4. januarja 1887 je slavni deželni zbor naročil deželnemu odboru, naj pri na-

pravi ali urejanji delavnic v prisilni dalavnici ukrene, da se bode glede delovanja prisiljencev ozir jemalo na take reči in dela, katerih izdelovanje ne bode delalo konkurence malim obrtnikom; dalje da se doraščeni prisiljenci ne bodo poučevali v kaki jim poprej neznani stroki malega obrta; da je v prihodnje opustiti vsa rokodelska dela za privatne osebe in da se taka dela opravljati smejo le za lastno domačo potrebo, za deželne zavode in urade in za dobrodelna društva.

Nekoliko časa pa mali obrtniki v Ljubljani opazajo, da se omenjeni deželno-zborovi sklep ne izpolnjuje, da se namreč v prisilni delavnici opravljajo rokodelska dela tudi za privatne osebe, zlasti čevljarska, mizarska, krojaška, knjigovezna in druga taka dela. Tako ravnanje v očividno škodo malemu obrtu vzbuja veliko nevoljo v rokodelskih krogih, ki z davki preobloženi se itak že težko borujejo s tujo silno konkurenco.

Zaradi tega stavljajo podpisani do slavnega deželnega odbora vprašanje :

Ali mu je navedeno ravnanje v deželni prisilni delavnici znano in kaj misli storiti, da se bode deželno-zborovi sklep 4. januarja 1887 točno izpolnjeval?

V Ljubljani 11. novembra 1889.

	Klein.	
Dr. vitez Bleiweis.		Lavrenčič.
L. Svetec.		Ig. Žitnik.
Dr. Ivan Tavčar.		Dragoš.
Šuklje.		Klun.
Iv. Hribar.		Jos. Gorup.
Hinko Kavčič.		Pakiž.
Fr. Povše.		V. Ogorelec.«

Deželni glavar :

Poizvedaval bom glede tega vprašanja pri upravništvu prisilnice in v jedni prihodnjih sej odgovorim na ta vprašanja.

K točki 6. današnjega dnevnega reda mi je gospod načelnik finančnega odseka ravnokar naznanil, da še ni dogotovljena v odseku, in torej to točko odstavim od današnjega dnevnega reda.

Prestopimo torej k 7. točki dnevnega reda in naprosim gospoda poročevalca, da o njej poroča.

7. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Ivan Lapajneti zavolj podpore za zemljepisni atlas in prirodopis.

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Gesuch des Johann Lapajne um Subvention zur Herausgabe eines Atlanten und einer Naturgeschichte.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Slavni zbor! Vodja meščanske šole v Krškem, gospod Ivan Lapajne, vložil je pri visokem deželnem zboru sledečo prošnjo:

(Bere: — Glešt:)

»Spoštljivo podpisani prosi, da bi mu slavni deželni zbor dovolil 1600 gld. podpore, da bi mogel sledeče knjige založiti:

1. »Zemljepisni atlas« za ljudske in meščanske šole, poslovenjen po priloženem Rothaug-ovem, od vis. c. kr. naučnega ministerstva potrjenem «Österreichischer Schulatlas».

2. «Prirodopis» za 4. razred ljudskih, ali 1. razred meščanskih šol, prirejen po potrjeni (tu priloženi) Pokorny-evi knjigi z ozirom na Erjavčevo terminologijo.

3. «Prirodopis» za 5. razred ljudskih, ali 2. razred meščanskih šol; in

4. «Prirodopis» za 6. razred ljudskih šol, ali za 3. razred meščanskih šol; obe poslednji knjigi sestavljeni ste tudi z ozirom na priložene potrjene knjige in z ozirom na Erjavčeve in Tušekove knjige na podlagi tvarine, ki se more prebaviti v višjih razredih ljudskih šol.

Ako bi slavni deželni zbor spoštljivo podpisnemu zaproseno podporo dovolil, ponudil bi slavnemu deželnemu odboru od vsake knjige po 300 (tri sto) iztisov za ljudske šole na Kranjskem, torej 1200 iztisov po 70 kr., t. j. v skupni vrednosti 8.400 gld.

Svojo ponižno prošnjo opira udano podpisani na sledeče razloge:

1. Zemljepis in prirodopis sta obligatna in samostalna predmeta v meščanskih šolah in v vseh višjih razredih ljudskih šol.

2. Za ta predmeta na teh šolskih kategorijah še ni slovenskih učnih knjig.

3. Zavoljo tega se na slovenskih šolah s pomočjo materinščine premalo temeljito učita, ali se pa rabijo le nemške knjige, kar tudi ovira temeljitost in napredek v teh prelepah predmetih.

4. Spoštljivo podpisani bode moral utakniti itak še velik kapital (od 4000—5000 gld.) v te knjige, če tudi namerava le 1000 iztisov od vsake knjige založiti».

Gospod Lapajne je obogatil slovensko slovstvo že z marsikaterimi knjigami in je sploh marljiv pisatelj, ki se posebno zanima, da bi izobrazil naše učiteljstvo in potrebne knjige preskrbel za slovenske šole. Vender je finančni odsek, ko se je posvetoval o tej prošnji, sprevidel, da se ne more samo ozirati na te knjige, katere tukaj gospod Lapajne nasvetuje, ampak da mu je misliti sploh na urejenje slovenskih knjig za slovenske šole, ker je znano, da, odkar so naše ljudske šole čisto slovenske, rabijo se knjige še vedno iz tiste dobe, ko so bile večrazredne ljudske šole na pol nemške. Kakor je znano gospodom poslancem, smo dosegli, da se razun obligatne nemščine poučujejo po naših ljudskih šolah vsi predmeti v slovenskem jeziku. A primanjkujejo nam še raz-

lične knjige. Omenjal bi le sledeče, o katerih so mi šolniki pripovedovali: prirodopisje, zemljepisje, zgodovina. Vse to so knjige, ki so na nemških šolah uvedene in katerih mi nimamo na slovenskih šolah in tudi berila niso urejena za naše šole, kakor bi morale biti. Kar se tiče nemškega pouka, ki se začne s tretjim razredom, imamo zanjga take knjige, kakoršne so namenjene čisto nemškim otrokom. Slovenski otroci v tretjem letu ne moreje razumeti. Ta berila so draga, tako n. pr. Heinrich-ovo, ki se sedaj rabi in ki ne ustreza namenom, katere se hoče doseči, da bi se namreč v ljudskih šolah mladina kolikor toliko nemščine učila. Pa še celo v enorazrednih šolah manjka nekaj knjig, naprimer za spisje, katere bi bile paralelno osnovane s slovnico slovenskega jezika. Sploh slovnice, nemške in slovenske, niso dobre in bi morale na njih mesto stopiti druge knjige, da bi se dosegel namen in se po njih učenci lahko slovenskega jezika in tudi nemškega naučili, kar je po sedanjih slovnicaх zelo težko. Torej še za ljudske šole nam manjka še nekoliko knjig, kamo-li za srednje šole, ako pomislimo, da je deželni zbor sklenil resolucijo, naj se slovenščini več prostora dá na gimnaziji, na preparandiji in na realki. Na gimnaziji imamo vse knjige za spodnjo gimnazijo, le ne za grški jezik, ki se začne v 3. letu v nemškem jeziku poučevati. Deželni šolski svet je že pred več leti vložil prošnjo pri ministerstvu, naj se tudi grščina slovenski poučuje in sploh vsi predmeti na slovenskih paralelkah spodnje gimnazije, pa ostala je ministerska naredba, naj se grščina tudi zanaprej nemški poučuje, dasiravno imamo grško slovnico od gospoda vodje Schumann-a prav dobro spisano, ki je že bila predložena deželnemu odboru, da bi podpiral izdavo. Deželni odbor je hotel to storiti, toda ko je ministerstvo določilo, da se mora še zanaprej grščina v nemškem jeziku poučevati, ostala je knjiga v rokopisu, kar mora vsakemu prav žal biti. Po predlogu, sprejetem od deželnega zbora, bi se moralo tudi na zgornji gimnaziji več predmetov slovenski učiti, kakor sedaj in torej bode tudi tam treba skrbeti za knjige in dovoliti podpore, ker brez izdatnih podpor nikdo takih knjig ne založi. Ko se je slovenski učni jezik na spodnji gimnaziji vpeljal, je deželni zbor dovolil primerno podporo za izdavanje knjig in s tem smo dosegli prav dobre knjige za slovensko spodnjo gimnazijo. Ako hoče deželni zbor ob svojem času zopet podpore dovoliti, bodo naši marljivi učitelji in profesorji gotovo radi spisali vse potrebne knjige. Zatorej finančni odsek misli, da se ta prošnja sedaj ne more rešiti, predno se v obče vprašanje gledé slovenskih šolskih knjig ne reši. Ako bodo pa potem veččaki spoznali, da so od g. Lapajne ponujene knjige dobre, bode deželni zbor rad gospodu Ivanu Lapajne-tu primerno podporo dovolil, da te knjige izdá. Zato je sklenil finančni odsek sledeči predlog priporočati slavnemu zboru:

Slavni deželni zbor naj sklene:

»1. Prošnja Ivana Lapajneto se odkloni.

2. Deželnemu odboru se naroča, da zastran slovenskih učnih knjig, katerih bi še trebalo za ljudske in srednje šole, v sporazumljenji s c. kr. de-

želnim šolskim svetom poroča deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji ter stavi primerne predloge«.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

8. Ustno poročilo finančnega odseka o Pesjakovi ponudbi zadevajoči Koritkovo zbirko slovenskih noš.

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Anbot der Frau Louise Pesjak betreffend die Sammlung der slovenischen Trachten von Koritko.

Poročevalec Hribar:

Visoki deželni zbor! Gospa Lujiza Pesjak-ova naredila je ponudbo, naj bi se od nje kupilo 50 izdelanih akvarelov o slovenskih in jugoslovanskih nošah po 10 gld. in vse nedodelane slike za 20 gld., vsega skupaj torej celo zbirko za 520 gld. Zbirka, katera je sedaj lastnina gospé Lujize Pesjak-ove, je iz one dobe, ko je znani poljski emigrant Miloš Koritko potoval po naši deželi in nabiral narodne pesmi. Zanimajoč se ob enem za slovansko narodno življenje sploh, slikal je tudi narodne noše, katere je z barvami izdeloval Kurz plem. Goldenstein. Na ta način je nabral 50 akvarel. Poleg teh nahaja se v zbirki še 6 načrtanih podobic, 2 portreta Vodnikovega očeta in ilustracije narodne pesmi «Trdoglav». Vse zbiranje vršilo se je pod nadzorstvom Preširna in s pripomočjo advokata dr. Crobath-a, očeta gospé Lujize Pesjak-ove. Kakor je razvideti iz nahrbtnega napisa vezane te zbirke, imel je Miloš Koritko veliko misel, zbrati narodne noše vsih slovanskih plemen, kajti zvezek, kateri imam v rokah, ima na hrbtu napis «Słowiańszczyzna Tom 1. Slowency». Slike, ki so zbrane v tej zbirki, so jako lepe in veščak, gospod profesor Franke, katerega je deželni odbor in potem finančni odsek vprašal za njegovo mnenje, izjavil je, da so vredne denarja, za katerega jih ponuja gospa Lujiza Pesjak-ova in da reprezentujejo celo višjo umetniško vrednost. Z ozirom na to mislil je finančni odsek, da bi kazalo ponudbo gospé Lujize Pesjak-ove sprejeti in zbirko kupiti za deželni muzej. Vender pa se mu je zdela vkljub temu, da je gospod profesor Franke pritrjeval, da znesek ni previsok, z ozirom na stanje deželnih financ in dohodkov muzeja, svota 520 gld. previsoka in zato je sklenil finančni odsek predlagati visokemu deželnemu zboru, naj vso stvar prepusti deželnemu odboru, da se dogovori z gospó Lujizo Pesjak-ovo in ako se more dogovoriti za ne previsoko ceno, da kupi to zbirko za deželni muzej.

Finančni odsek torej predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Ponudba gospé Lujize Pesjakove odstopi se deželnemu odboru z naročilom, naj kupi od nje za deželni muzej izvorno Koritkovo zbirko akvarel o slovenskih in jugoslovanskih nošah, ako jo dobi za

primerno ceno in naj pogojeni znesek izplača iz deželnega zaklada».

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

9. Ustno poročilo finančnega odseka o § 5., letnega poročila, marg. št. 6., „Glavna bilanca Ljubljanskega loterijskega posojila“.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über § 5 des Rechnungsbereiches, Marg. Nr. 6, „Hauptbilanz des Laibacher Lotterie-Anlehens“.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Pod marg. št. 6. § 5. »Občinske stvari« poroča deželni odbor o predloženi mu bilanci loterijskega posojila Ljubljanskega za l. 1888. Častiti gospodje imajo v rokah poročilo deželnega odbora, zato se bodem omejil glede splošnih opazek le na pojasnilo, da se je vrnila pri stanji obligacij neka tiskovna pomota. Stanje obligacij koncem leta 1888. znašalo je vkup nom. 826.000 gld. in ne nom. 820.000 gld., kakor je tiskano, ker je loterijski posojilni zaklad imel papirne rente za nom. 666.000 gld. in ne 660.000 gld.

Prehajam torej takoj k posameznim točkam glavne bilance.

Prva številka 80.177 gld. 38 kr. je znesek, katerega dolžuje mesto Ljubljansko, respektive posojilni zaklad računu amortizacijskega zaklada. To je znesek, kateri bode po amortizacijskem načrtu popolnoma poravnani l. 1893. Vsako leto je treba plačati 65.000 gld. za dobitke srečk, in ker so ti dobitki znašali v prvem letu veliko več kot 65.000 gld., bilo je treba od drugega kapitala jemati, kar je nedostajalo in to se izkazuje pod točko. Ta dolg začel se je že zmanjševati. Leta 1887. je znašal 86.515 gld. 19 kr., l. 1888. pa le 80.177 gld. 38 kr., in koncem leta 1893. bode popolnoma poravnani in bode ostal še čisti prebitok.

Glede računa blagajnice v znesku 16.755 gld. 32 $\frac{1}{2}$ kr. ni potreba posebnega pojasnila, ker je umevno samo po sebi, da tukaj saldo kaže gotovino, ki je bila koncem l. 1888. v blagajnici.

Račun inventarni izkazuje saldo 9677 gld. 93 kr. Od prvega početka je znašal 11.802 gld. 07 kr. Vsako leto odpisuje se 2% in se je torej saldo do konca leta 1888. znižalo že na 9677 gld. 93 kr., odpisalo se je po tem takim nekaj čez 2000 gld.

Račun obligacij izkazuje saldo 723.945 gld. To je namreč vrednost obligacij po kurzu dné 31. decembra 1888 in sicer papirna renta po kurzu 82-25 v znesku 547.785 gld. in 4% zlata renta po kurzu 110-10 v znesku 176.160 gld. Kolika je bila nominalna vrednost obeh teh rent, omenil sem že popred, ko sem opozarjal na tiskovno pomoto.

Račun o klavničnem kapitalu kaže znesek, katerega je mesto izdalo za klavnico.

Mestna občina Ljubljanska je bila dolžna posojilnemu zakladu 144.197 gld. 9 kr. Ta dolg raz-

deluje se takole: 68.000 gld., katere je mesto Ljubljansko plačalo Kranjske hranilnici nazaj za intabulovani znesek na posestvu Podturske grajščine. Kakor znano, je mesto, ko je kupilo to grajščino, moralo si izposoditi od Kranjske hranilnice dotični znesek, ki bi se bil imel v nekoliko letih povrniti. Ker pa mesto ni imelo za to potrebnega denarja, ostal je dolg in plačevale so se od njega le obresti. Ko si je najelo posojilo, mislil je finančni odsek, da je pametno, ako se iz posojila vzame dotični znesek in vrne Kranjske hranilnici. Vsled tega vračalo se je vsako leto Kranjski hranilnici po 6000 gld. in s tem je sedaj že toliko odplačanega, da je Kranjska hranilnica dobila 68.000 gld. in da je sedaj mesto dolžno svojemu loterijskemu zakladu teh 68.000 gld.

Dalje je izdalo mesto 24.000 gld. za nakup Jalenove hiše. Mislil, da bode večini častitih gospodov deželnih poslancev znano, da je mestni zbor sklenil posestvo Jalenovo ob Resljevej cesti kupiti, ker želi, da bi se tam postavila zgradba, ki bi odgovarjala prostoru. Bati se je namreč bilo, da bi se bil ta prostor, ko bi ga bil kupil kdo drugi, porabil v namene, ki ne bi odgovarjali kraju, kjer leži prostor. Kupilo je mesto posestvo za 24.000 gld.; sedaj ga bode parcelovalo in prodalo v treh parcelah, ako se ne najde kupec, ki bi kupil vse posestvo vkup.

Za novo šolo izdalo se je 39.655 gld. 23 kr., za bolnico za silo 12.541 gld. 86 kr. Tukaj mi je potreba opomniti, da je bolnica za silo stala 32.541 gld. 86 kr., od tega zneska, kateri se je mesto izposodilo pri loterijskem zakladu, plačalo je 20.000 gld. nazaj iz svojih tekočih dohodkov do konca l. 1888.; tekot tega leta plačalo je zopet 7.504 gld. 29 kr. iz tekočih mestnih dohodkov, tako, da je sedaj dolžno loterijskemu zakladu za to bolnico le še 5.037 gld. 57 kr. in kolikor sem se prepričal o stanju mestnih financij, je opravičeno upanje, da bode do konca leta ves trošek v znesku 32.541 gld. 86 kr. poplačan iz tekočih mestnih dohodkov. Vse te štiri točke sestavljajo torej znesek 144.197 gld. 9 kr., kateri sem prej imenoval.

Račun o vojašničnem kapitalu kaže saldo 436.783 gld. 97 kr. to je kapital, ki se je investoval v zgradbo nove vojašnice.

Račun nadzornika klavnice izkazuje saldo 200 gld.; toliko namreč dobiva klavnični nadzornik vsak mesec predplačila proti zaračunenju.

Račun žrebanja izkazuje saldo 21.600 gld. To so dobitki za srečke, ki so bile izžrebane dne 2. julija 1888 in so prišle k plačilu dne 2. januarja 1889.

Račun vodovoda izkazuje saldo 39.788 gld. 4 kr. Tu je treba pojasniti, zakaj se je izdal ta znesek. — Izdalo se je: a) za nakup zemljišča v Klečah 4.395 gld. 88 kr.; b) za razne pristojbine pri pogodbah 168 gld. 88 kr.; inženirju Šmrekarju kot podjetniku 16.000 gld. in kot projektantu 3250 gld., vkup torej 19.250 gld.; c) firmi Gräf v Darmstadtu za cevi za poskusno vrtanje 1372 gld. 77 kr. in za druge pripravne troške 14.600 gld. 51 kr. V teh pripravnih troških obsežene so plače in nagrade inženirjem, izdatki za komisije, inserati, nagrada ravnatelju geologičnega državnega zavoda gospodu Šturn, nagrade za analize, izdatki za poskušno vrtanje in drugi tem podobni izdatki.

Račun kurzne vrednosti papirjev izkazuje saldo 22.264 gld. 78 kr., katero saldo nam kaže izgubo pri papirjih, ki jih je imel loterijski zaklad dne 31. decembra 1888 v svoji lasti. Mesto so namreč stali ti papirji 746.209 gld. 78 kr.; ker so pa po kurzu dne 31. decembra 1888 vredni bili le 723.945 gld., ostalo je prej navedeno saldo, ki kaže izgubo pri kurzih.

Opomniti mi je, da je ta izguba letos poravnana, ker so se prodali papirji in da je izgubi nasproti stalo leta 1888. saldo računa specialne rezerve v znesku 23.247 gld. 72 kr., iz česar je vidno, da je prav za prav že lani bila izguba s specialno rezervo povsem pokrita. Kranjska hranilnica kaže saldo 10.033 gld. 32 kr.; toliko je namreč bilo dne 31. decembra 1888 v njej naloženega kapitala.

Mestne občine Ljubljanske ubožni zaklad kaže saldo 5.500 gld. Teh 5.500 gld. posodilo se mu je namreč na račun nekega volila, ki bode v nekoliko letih likvidno postalo. Ko se znesek od hiše, na katerej je vknjižen, dobi, bode se vrnil posojilnemu zakladu.

Conto sospeso izkazuje saldo 7.649 gld. 70 kr. Sem prihajajo obresti, ki spadajo na čas od plačilnega dneva kuponov do konca leta; tako n. pr. 4½% od papirne rente, katere kupon je plačljiv dne 1. novembra, za čas do 31. decembra; potem 4% obresti od zlate rente, katere kupon je plačljiv dne 1. oktobra za čas do 31. decembra. Končno je pri deželnej blagajnici zaostalo izplačilo zadnjega četrtletnega obroka doneska za novo vojašnico v letnem znesku 4.000 gld., torej za četrto leta 1000 gld.

Na strani »imeti« se kažejo sledeče točke:

Račun loterijskega posojila s saldom 1.471.875 gld., ki nam kaže znesek, kateri je efektivno prejel zaklad od Dunajske banke, ki je financovala posojilo. Računi od 5. do 23. žrebanja kažejo izžrebane zneske dobitkov, ki se niso mogli izplačati, ker se dotičniki niso še oglasili zanje.

Račun specialne rezerve s saldom 23.247 gld. 72 kr., kaže dosedanji dobiček pri prodajanji papirjev.

Račun »Nizjeavstrijska eskomptna družba na Dunaji« kaže saldo 229.085 gld. 87 kr. Ta znesek bilo je mesto dolžno dne 31. decembra 1888 tej eskomptni družbi. Tekot letošnjega leta pred dobrimi 14 dnevi se je ves ta dolg poplačal, ker so se papirji prodali po dobrem kurzu. Občina ima sedaj le še nom. 226.000 gld. naloženih v papirjih.

Račun vzdržavanja in poprave vojašnice izkazuje saldo 600 gld. 49 kr. in račun amortizacijskega zaklada vojašnice 362 gld. 18 kr. Glede računa amortizacijskega zaklada vojašnice opomniti mi je sledeče: proračunjeno je bilo, da bode vojašnica stala 479.783 gld. 97 kr., in od tega kapitala je imelo mesto potem dobivati vsako leto najmovine od vojnega erarja 23.238 gld. 44 kr. Od te svote računil je mestni zbor 2.500 gld. vsako leto za vzdrževanje in 500 gld. nadzorniških troškov, ostalo je torej 20.238 gld. 44 kr.; temu je še prišteti onih 4.000 gld., katere se je obvezala dežela plačevati vsako leto kot donesek najemščine za vojašnico, tako da je dohodkov 24.238 gld. 44 kr.

Mestni zbor računa, da mu je treba 4·75% obresti, da se mu v vojašnico investovani kapital obrestuje; to znaša 22.800 gld. Ako se ta znesek

odtegne od zneska, kateri sem poprej imenoval, ostane 1.438 gld. 44 kr. kot čisti letni dohodek vojašnice, ki se more porabiti za amortizacijo. Seveda se bode po končnih obračunih ta kalkulacija nekoliko spremenila; kajti mestni zbor oddal je stavbo vojašnice pod ugodnimi pogoji, tako, da ga ne bode stala 480.000 gld., temveč izdatno manj.

Na strani »dati« imamo končno, ko smo vse ostale račune pregledali, še račun izgube in dobička, s saldóm 83.231 gld. 40 kr., ki je nastalo od tod, ker mesto ni dobilo vsega kapitala 1.500.000 gld. v gotovini prišteteja, temveč le 1.471.875 gld. in še te le v več obrokih, tako, da je izgubilo precej tudi na obrestih. To saldo bode se po mogočnosti pokrilo tekom amortizovanja iz specialne rezerve.

Račun »izgube in dobička« kaže oni znesek 83.231 gld. 40 kr., potem 2% inventarni odpis 236 gld. 4 kr., račun raznih troškov 287 gld. 43 kr., (to so razni troški za žrebanje in drugi pisarniški troški) in račun nagrade 150 gld. (To so nagrade, katere se dado mestnim uradnikom za oskrbovanje knjigovodstva in posla pri loterijskem posojilnem zakladu.) Od tega zneska ostaja na račun bilance prvotnih 83.231 gld. 40 kr., ki se preneso na letošnje leto; na račun anuitet pa pride 673 gld. 47 kr. kot trošek.

Račun anuitet izkazuje na strani »dati« najprej potrebsčino amortizacijskega zaklada 65.000 gld., in potem saldo računa izgube in dobička v znesku 673 gld. 47 kr.

Na drugi strani nahajamo račun obresti z 58.366 gld. 82 kr. Toliko je mestni posojilni zaklad dobil l. 1888. od naloženih denarjev. Račun klavnice kaže čistega dohodka 8.783 gld. 71¹/₂ kr., kar reprezentuje v primeri z investovanim kapitalóm 173.513 gld. 32¹/₂ kr., obrestovanje 5·6%.

Račun vojašnice izkazuje 5.688 gld. 12 kr. dohodkov; potem takem so skupni dohodki znašali 72.838 gld. 65¹/₂ kr. in ker so bile potrebsčine le 65.673 gld. 47 kr., ostalo je prebitka 7.165 gld. 18¹/₂ kr.

Iz tega je razvidno, gospoda moja! da je uprava mestnega loterijskega posojilnega zaklada bila vseskozi uzorna; da je bila taka, da moremo z mirno vestjo sprejeti to poročilo na znanje brez vsake daljše opombe.

Jaz torej v imenu finančnega odseka predlagam:

Slavni zbor naj sklene:

Marg. št. 6. § 5., občinske reči, o poročilu deželnega odbora jemlje se na znanje.

Abgeordneter Ludmann:

Hohes Haus! Ich muß mit einiger Befriedigung constatiren, daß die Kritik, welche von unserer Seite in diesem hohen Hause über die Gebarung mit dem Lotterianlehen der Stadtgemeinde Laibach wiederholt geübt wurde, nicht erfolglos war und daß den diesfälligen Wünschen wenigstens theilweise Rechnung getragen wurde. Die Kritik und unsere Wünsche sind hauptsächlich dahin geäußert worden, die Stadtgemeinde möge mit fremdem Gelde nicht Börsenspeculationen machen, welche äußerst gefährlich sind, sie möge nicht mehr Papiere ankaufen, als disponibles Geld vorhanden ist und auf der anderen

Seite auf die Papiere Darlehen aufnehmen. Es läßt sich nicht läugnen, daß die Stadtgemeinde durch ihr Vorgehen in großer Gefahr war sehr bedeutende Verluste zu erleiden, sie ist dieser Gefahr diesmal durch einen glücklichen Zufall, durch eine günstige Constellation der Börsenverhältnisse entgangen und ich kann nur der Hoffnung Ausdruck geben, daß die Vertreter der Gemeinde dies nicht vergessen und jedes fernere Börsenspiel unterlassen werden. Wir haben zufällig das Glück, den gegenwärtigen Chef der städtischen Finanzen heute auch im hohen Hause als Referenten über das Lotterianlehen zu sehen und da sind wir etwas besser über die Sachlage informiert worden, als es sonst lediglich aus der Vorlage der Hauptbilanz möglich war, und da haben wir erfahren, daß nicht nur, wie aus der Hauptbilanz zu ersehen ist, eine Verminderung des Papierbesitzes und der darauf lastenden Darlehen einer Bank stattgefunden hat, sondern auch noch eine weitere bedeutende Veräußerung der Papiere erfolgt ist, so daß aus dem Erlöse die Schulden bezahlt, die Bankvorschüsse gedeckt wurden. Das ist, meine Herren, dasjenige, was ich in früheren Jahren stets angestrebt habe, worauf sich unsere Kritik bezogen hat und was ich immer für sehr vortheilhaft gehalten und erklärt habe.

Im vorigen Jahre betrug die Coursverluste 136.531 fl. 04 kr., die Papiere sind inzwischen glücklicherweise gestiegen und dadurch ist es möglich geworden diese Verluste auf 22.264 fl. 78 kr. herabzumindern. Bei der Veräußerung der Wertpapiere sind nämlich infolge der günstigen Börsenlage solche Course erzielt worden, daß der Verlust beim Besitze an Obligationen eingebracht wurde. Das, meine verehrten Herren, war ein glücklicher Zufall; wir können aber mit Vergnügen constatiren, daß es nun möglich sein wird, aus dem disponiblen Vermögen des Lotterianlehensfondes die Kosten für die Wasserleitung vollständig zu decken, sowie daß im vorigen Jahre das Gesuch der Stadtgemeinde um Zustimmung zur Aufnahme eines Darlehens von 500.000 fl. überflüssig war, was ich damals schon zu behaupten mir erlaubt habe, indem die Stadtgemeinde nur in Verlegenheit gerathen wäre, das Geld anlegen zu müssen. So eine größere Summe disponiblen Geldes bedeutet immer eine Gefahr für die Gemeinde, welche ich vermieden sehen möchte, denn ich bin der Anschauung, daß die Stadtgemeinde nur soviel Geld aufnehmen soll, als sie factisch für bestimmte Zwecke benöthiget, die Börsenspeculationen mit fremdem Gelde sind und bleiben für dieselbe entschieden unstatthaft.

Ein anderer Wunsch, welcher wiederholt in früheren Jahren von unserer Seite geäußert wurde, gieng dahin, die möglichste Klarheit und Deutlichkeit bezüglich der Bilanzen über das Lotterianlehen herbeizuführen. In dieser Beziehung wurde der Erfolg erreicht, daß uns, was früher nie der Fall war, die Bilanz zweisprachig, also auch deutsch vorgelegt wurde. Ich weiß nicht, ob wir uns diesfalls bei der Gemeindevertretung oder beim Landesauschusse zu bedanken haben. Andererseits möchte ich aber doch auch bemerken, daß einiges, trotz der Erläuterungen, welche wir gehört haben, mir aus der Bilanz nicht klar geworden ist, und weil wir den bestinformirten Herrn Referenten im Gemeinderathe auch hier als Referenten haben, möchte ich mich über einige Punkte

aussprechen, weil ich glaube, daß er vielleicht in der Lage sein wird, uns darüber Aufklärung zu verschaffen.

Vor allen Dingen ist mir nicht klar, wie bei kaufmännischer Buchführung der Gewinn- und Verlustconto durch so viele Jahre hindurch immer gleich bleiben kann. Er wird größer oder kleiner, je nachdem Gewinn oder Verluste sich ergeben haben, aber wie er durch eine Reihe von Jahren gleich bleiben kann, das kann kein gewöhnlicher Mensch verstehen, auch kein Kaufmann und aufrichtig gestanden, ich verstehe es auch ganz und gar nicht. Ich bin in der kaufmännischen Buchführung besser erfahren, als in der cameralistischen und ich habe seinerzeit, als jene Form bei dem Lotterieanlehen eingeführt wurde, dies mit Freude begrüßt, weil sie im Allgemeinen die leichter verständliche und besser geeignet ist, auch weiteren Kreisen einen Einblick in die Erfolge und Manipulationen zu verschaffen. Wie ist es nun mit dem Gewinn- und Verlustconto? Seinerzeit, als das Lotterieanlehen sich noch in unseren Händen befand, hat man einen Investitionsconto gehabt und man hat die Zinsverluste, die Kosten der Einrichtung, den Vertragstempel, in der Höhe von 135.727 fl. 82 kr. auf diesen Investitionsconto gebucht und diese Form der Buchung ist im Jahre 1883, als die slovenische Partei die Verwaltung der Gemeinde übernommen hatte, verändert worden. Man hat die Zinsendifferenz, die Einrichtungskosten u. s. w. auf den Gewinn- und Verlustconto übertragen, diesem Conto die Specialreserve und den Inventarconto entgegeng gehalten und den Saldo mit 86.089 fl. auf den Gewinn- und Verlustconto als Verlust vorgetragen.

Man kann nun über die eine oder andere Art der Buchung verschiedener Ansicht sein und es läßt sich darüber streiten, ob es besser ist, wie seinerzeit beabsichtigt war, vom Investitionsconto während der 50jährigen Amortisationsdauer die Jahresrate per 2.714 fl. 56 kr. abzuschreiben, oder ob es nicht einfacher ist, den ganzen Verlust und die Kosten auf einmal abzuschreiben, merkwürdig aber ist es, daß der im Jahre 1883 ausgewiesene Verlust bis zum Jahre 1888 nahezu gleich geblieben ist. Im Jahre 1883 wurde er mit 86.089 fl. ermittelt, im Jahre 1884 hat er sich auf 84.977 fl. 10¹/₂ kr. vermindert und im Jahre 1885 wurde er mit 83.231 fl. 40 kr. ausgewiesen. Seitdem bleibt diese Summe durch alle die weiteren Jahre unverändert, der Gewinn- und Verlustconto hat sich auch nicht um einen Kreuzer verändert und wir sehen stets den ganz gleichen Verlust auf neue Rechnung vorgetragen. Bei dem großen Verkehr an den Darlehen, Staatspapieren u. s. w. ist kein Gewinn und kein Verlust erzielt worden? Meine Herren, ich staune darüber und ich frage jeden gewöhnlichen Menschen und jeden Kaufmann, kann er das verstehen? Ich verstehe es nicht. Ich kann nicht begreifen, wie man durch eine Reihe von Jahren trotz des bedeutenden Verkehrs den Gewinn- und Verlustconto stets mit dem gleichen Betrage vortragen kann.

Durch wiederholte Fragen bin ich allerdings zur Einsicht gelangt, daß sich die Sache so verhält: Man hat nichts gewonnen, sondern bei der Geldanlage in Staatspapieren u. s. w. Verluste gehabt, welche man nicht ausweisen wollte, deshalb hat man die Ziffer im Gewinn- und Verlustconto immer gleich genommen und sich damit geholfen, daß man die Verluste im Conto

»kurzne vrednosti papirjev« in der Bilanz als Activa aufgeführt hat.

Im vorigen Jahre waren in diesem Conto 136.531 fl. 04 kr. ausgewiesen, und damals hat man uns gesagt: »to je zguba«. Heute sagt man uns das auch, nur Gott sei Dank, daß sich die Verluste auf 22.264 fl. 78 kr. vermindert haben, welchem Betrage die Specialreserve mit 23.247 fl. 72 kr. gegenübersteht. Ich als Kaufmann würde das nicht so buchen, sondern die Verluste ebenso wie andererseits die Specialreserve am Gewinn- und Verlustconto zum Ausdruck bringen. Die Resultate müßten in einer Verminderung oder Erhöhung dieses Conto ersichtlich gemacht werden, dann würde jeder Mensch, jeder Steuerträger die Gebarung erkennen, so aber kann diese Buchung nicht richtig sein, es kann sie auch Niemand verstehen.

In der heute uns vorliegenden Bilanz sehen wir den Gewinn- und Verlustconto wieder mit der bekannten, seit dem Jahre 1885 unveränderten Summe von 83.231 fl. 40 kr. vorgetragen, die kleinen Abschreibungen von 673 fl. 47 kr. werden auf den Annullitätenconto übertragen. Diesen Conto »anuitet« finden wir weder im Soll noch im Haben. Der Saldo dieses Conto, welcher den Gewinn für das Jahr 1888 repräsentiren soll, beträgt 7.165 fl. 18¹/₂ kr. Ja, meine geehrten Herren, das müßte doch irgendwo aus der Hauptbilanz ersichtlich sein.

Ich frage nur, wo ist diese Summe hingekommen? Ich habe nun anfänglich geglaubt, weil es da heißt: »račun specijalne rezerve 7.165 fl. 18¹/₂ kr.,« daß diese Summe auf die Specialreserve übertragen ist, aber das ist auch nicht möglich, weil sonst dieser Conto um die Summe von 7.165 fl. 18¹/₂ kr. gestiegen sein müßte. Der Conto der Specialreserve ist aber heuer mit 23.247 fl. 72 kr. ausgewiesen, während er für das Jahr 1887 27.364 fl. betragen hat. Er hat sich also gegen das vorige Jahr nicht erhöht, sondern vermindert. Trotzdem ist dies hier so ausgewiesen, als ob die 7.000 fl. in die Specialreserve übertragen worden wären. Das verstehe ich nicht und ich bitte den geehrten Herrn Referenten dringend, er möge uns darüber aufklären.

Nach allem kann ich nur glauben, daß dieser Betrag, sowie die Summe, um welche sich die Specialreserve vermindert hat, zur Deckung von Verlusten verwendet wurde, aber wie gesagt, aus der Bilanz selbst ist es nicht zu ersehen; diese Art von Buchung ist mir ganz unbegreiflich, ich bitte daher um Aufklärung. Wenn man schon die kaufmännische Buchführung eingeführt hat, so muß man sie klar und deutlich durchführen und die Resultate der Gebarung müssen am Gewinn- und Verlustkonto zum Ausdruck kommen. So aber muß man staunen, daß dieser Conto durch 5 Jahre hindurch sich immer gleich geblieben ist und sich auch nicht um einen Kreuzer verändert hat. Im Allgemeinen weiß man aus der Bilanz soviel, daß von 1887 auf 1888 die Verluste, welche uneinbringlich schienen und durch Speculationen entstanden sind, sich in Folge der günstigen Börsenverhältnisse bis auf 22.000 fl. vermindert haben, daß aber factisch das Lotterieanlehen keinen Vortheil gewährt hat. Wir müssen uns noch glücklich schätzen, daß diese Resultate erreicht wurden. So lange unsere Partei das Lotterieanlehen noch in Händen hatte, wurden jedes Jahr bedeutende Überschüsse erzielt, was übrigens begreiflich ist, da das Geld inclusive Amortisation nur

4 2°/_o gekostet hat und die Stadtgemeinde für die ihr dargeliehenen Gelder 5°/_o zahlen muß, die Papiere aber auch mehr als 5°/_o abwerfen. Die Überschüsse an Zinsen sind also doch verloren gegangen, ein Erfolg ist nicht erzielt worden. Wir wünschen, daß derartige Börsenspeculationen in Zukunft unterbleiben, daß man sich die Erfahrungen der letzten Jahre zu Nutzen mache, und daß die Gemeinde nur joviel Geld aufnehme, als sie für einen bestimmten Zweck factisch braucht, dann wird auch unsererseits die Kritik aufhören, welche wir bisher leider und mit Recht jedes Jahr ausüben mußten.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Prav vesel sem, da je končno tudi častiti gospod poslanec Luckmann prišel do prepričanja, da vender pri upravi mestnega posojila ni vse tako črno, ko Vam je že nekoliko let sem slikal. Ko bi se bilo imelo vse, kar je prerokoval prejšnja leta, uresničiti, bilo bi mesto Ljubljansko zaradi uprave s tem posojilom prišlo že na rob propada. To pa se ni uresničilo in častiti gospod predgovornik mora sam priznavati, da je bilanca za l. 1888. ugodna in da prav za prav odpade vse, kar bi — kakor prejšnja leta — očitil rad mestni občini Ljubljanski. On misli, da je to nasledek kritike, katera se je vršila v tej visoki zbornici že nekoliko let sem. Moram ga zagotoviti, da je to neresnična premisa. To je namreč nasledek one uprave, katero je vpeljala mestna občina Ljubljanska, ko je prišlo v njej na krmilo sedanje zastopstvo. Mestni zastop se ni oziral na kritiko, ki se je tukaj govorila, ker ni bilo treba; kajti prepričan je bil s svojim finančnim odsekom vred, da je vse, kar je ukrenil, bilo dobro in na korist občine ukrenjeno. O tem Vas prepričava tudi bilanca, ki pred Vami leži in iz katere lahko sklepate, da je bilo neopravičeno, očitati mestni občini tolikokrat nevarnost, v katerej baje tiči in katera se je tudi danes omenjala, ker je občina nekoliko več papirjev nakupila, ko bi jih bila smela imeti v posesti svoji. Zagotavljam gospoda predgovornika, da je ravno nevarnost, katero je omenjal, mestni občini prinašala lep dohodek. Ona je res nekoliko več papirjev nakupila in jih dala v lombard; a ravno ti papirji donašali so 5°/_o obresti; za posojilo pa je plačevala 4¹/₂^o/_o, torej je faktično vsled svojega previdnega ravnanja profitovala od papirjev, katere je odveč imela, ¹/₂^o/_o in dosegla s tem ugoden uspeh. (Poslanec Luckmann kliče: — Abgeordneter Gudmann ruft: Ni ugodnega uspeha!) Prosim potrpljenja, bodem ga končno dokazal.

Vi ste, častiti gospod poslanec, omenjali, da je sreča, da je kurz ugoden postal. Gotovo je sreča; ampak mi nismo mogli vplivati na kurz; nismo krivi, da smo morali lanskega leta izkazati 136.531 gld. 04 kr. zgube pri kurzih; mi kurzov ne delamo. Da je kurz slučajno koncem l. 1887. nizko stal, se ne more pripisovati nam v zlo in trditi, da je mestna občina to zakrivila; pač pa je res sreča, da je kurz kviško šel lanskega leta. Ako se ozremo na druge korporacije, ki imajo veliko več papirjev, ko mestna občina, videli bode, v koliko večji nevarnosti so bile l. 1887. kakor mestna občina Ljubljanska. Kranjska hranilnica je zgubila l. 1887. 560.818 gld. 85 kr.,

njen specialni rezervni fond, ki je l. 1886. znašal 679.775 gld. 76 kr., znižal se je l. 1887. na samih 118.956 gld. 90 kr., torej je bilo zgubljenih več nego pol milijona goldinarjev in vender bi čudno bilo, ako bi kdo od naše strani hotel to upravi hranilnice očitati rekoč: vi ste krivi, da ste toliko zgubili. Zakaj ste toliko papirjev imeli? (Klici: — Huťe: Dobro! dobro!) Nesrečna borzna konstelacija bila je kriva.

Gospod predgovornik je dejal, da za vodovod zadostuje kapital, kateri ima mesto Ljubljansko na razpolaganje in da je bilo nepotrebno lanskega leta novo posojilo. Meni se zdi, da gospod predgovornik pozablja marsikaterih stvari, za katere je sam glasoval v finančnem odseku in za katere bi občina Ljubljanska morala lepe doneske dati deželi. Opozorjam na gledališče. Za nje je dovolila že 15.000 gld.; za bolnico zahteva ravno stranka, kateri se prišteva častiti gospod predgovornik, da bi mesto dalo izdatni donesek vsaj 50.000 gld. Kje pa jih bode vzelo, ako si ne najame novega posojila? Potem se govori o stavbi transenalne vojašnice. Finančni odsek je odstavil to vprašanje z dnevnega reda, ker zahteva, naj se izjavi mestna občina, koliko bode dala doneska za zgradbo.

Torej — kakor vidno — je še mnogo zahtev, za katere želi dežela sama doneskov od mesta; potem pa se pravi v tej zbornici: ni treba novega posojila. Res, za vodovod imamo dovolj in ako ne bi bili sezidali vojašnice, bi bilo še dovolj denarja na razpolaganje. Pa zato nam ni treba biti žal, kajti jaz mislim, da smo storili z vojašnico veliko uslugo mestu in deželi in odpomagali veliki potrebi. Vi ste hoteli kupiti za naše hrabro vojaštvo oni kolizej, ono v zdravstvenem oziru najslabše poslopje v Ljubljani; mi smo protestovali in ko smo dobili večino, smo v kratkem času zvršili, kar vam ni hotelo iti v glavo. Ravno tako je z vodovodom. Vse to smo zvršili vsled eneržije, ki vlada v mestnem zastopu; ko bi vi tam sedeli, bi bilo vodovodno vprašanje brzokone še danes tam, kjer smo ga našli mi l. 1883.

Mestni zastop pa ima še druge važne naprave pred seboj. Tako napravo kanalizacije, ki je potrebna isto tako, kakor vodovod in bode stala veliko več kakor pol milijona. Predpriprave začno se že prihodnje leto in zato je čudno, ako kdo — kateremu je stvar znana — vpraša: čemu sedaj novo posojilo? To je ravno toliko, kakor da bi se dejalo: storili ste že zadosti, mirujte sedaj in ne delajte več za korist in napredek mesta.

Gospodu predgovorniku ne gre v glavo, zakaj je na računu zgube in dobička saldo vedno jednako, in dostavlja, da — poznavajoč trgovsko knjigovodstvo — ne more umeti, kako da se to saldo od leta do leta ne spreminja. O tem, ali je pravilen račun po trgovskem knjigovodstvu, ne more biti dvojbe. Račun je tako pregleden, kakor ne bi bil, da se predloži po kamentalističnem knjigovodstvu in sestavljen je po vseh pravilih dvojnega knjigovodstva. Vprašanje je le, ali se mora saldo vsacega računa tekom let spreminjati? Zanikavam to; kajti včasih utegnejo nastati take okolščine, da se saldo spreminjati

ne more. Tukaj sicer niso nastale, temveč tukaj je uzrok nek sklep finančnega odseka, kateri hočem gospodu predgovorniku pojasniti.

Leta 1883. smo v mestnem finančnem odseku pri računu zgube in dobička izračunili saldo 86.089 gld. 63¹/₂ kr., kakor je to navajal častiti gospod predgovornik sam, in v letih 1884 in 1885 se je od tega saldo odpisavalo toliko, kolikor je ostalo na razpolaganje na račun anuitet. Od l. 1885. ostaja pa ta račun nespremenjen vsled tega, ker so se bili nakupili papirji in se je končni prebitok anuitet porabljal za to, da se je delala specialna rezerva. Ta specialna rezerva v znesku 23.247 gld. 72 kr. nastala je deloma iz dobička pri prodaji papirjev, deloma iz prebitka na račun anuitet.

Po tem takem ni opravičeno očitjanje, da se nič ni pridobilo od leta 1883. Pridobilo se je 23.247 gld. 72 kr. in pri obrestih leta 1888. 7.165 gld. 18¹/₂ kr., o katerih gospod predgovornik po pravici trdi, da ne ve, kam so zginili.

Znesek 7.165 gld. 18¹/₂ kr. pripisal se je saldu iz l. 1887. na račun specialne rezerve, ki je znašala 27.364 gld. 79¹/₂ kr., potem je imel račun specialne rezerve saldo k dobremu čez 30.000 gld. Mestna občina pa je ogersko papirno rento, o kateri je bila mnenja, da ne utegne priti do nakupnega kurza, prodala, ko je kurz ugodnejši postal. Pri tej prodaji je zgubila 11.282 gld. 26 kr. in za pokritje te zgube je porabila onih 7.165 gld. 18¹/₂ kr. in od specialne rezerve 4.117 gld. 07¹/₂ kr., tako, da je ostalo 23.247 gld. 72 kr.

Gospod predgovornik pravi tudi, da se mu ne zdi pravilno, da se na jedni strani izkazuje račun kurzne vrednosti papirjev, na drugi pa saldo specialne rezerve. Jaz pa mislim, da je to preglednejše, kakor bi bilo po njegovem mnenji; kajti po načinu vknjiževanja mestnega magistrata vidite po jedni strani, koliko je dne 31. decembra 1888 bilo razločka med kurzom, po katerem so se obligacije nakupile in med kurzom dne 31. decembra 1888; po drugi strani pa, koliko je specialna rezerva imela premoženja in ako odbijete od nje razloček kurzne vrednosti, pokaže se čisti dobiček.

Gospod predgovornik je omenjal, da stane mesto posojilo le 4·2⁰/₁₀₀ in da je lahko izkazati ugodno bilanco, ako mesto dobiva od papirjev po več in ako mestna občina sama po več plačuje. Omeniti moram, da se gospod predgovornik moti glede ⁰/₁₀₀, katere mesto plačuje, kajti po pogodbi in po amortizacijskem načrtu je razvidno, da mesto plačuje 4¹/₂⁰/₁₀₀ obresti in amortizacije. Poleg tega je ozir jemati na celi znesek posojila 1.500.000 gld.; ker je pa mesto dobilo le 1.471.875 gld. in ker je na obrestih zgubilo precejšno svoto zato, ker mu je bil ta znesek v več obrokih vplačan, vidno je po natančnem računu, da mora mesto plačevati po 4·78⁰/₁₀₀. To je oni znesek, kateri mora mesto plačevati od najetega posojila in ta znesek se je trudil mestni zastop vedno doseči in dosegel ga je, kakor vidite, s precej dobrim uspehom.

Po teh pojasnilih torej z veseljem konstatujem, da letos ni bilo tistih ugovorov, ki so se dosedaj še vsako leto glede računskega sklepa loterijskega po-

sojila v obraz metali mestnemu zastopu Ljubljanskemu v tej visoki zbornici.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich bitte um's Wort!

Landeshauptmann:

Die Debatte ist bereits geschlossen.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich habe nur eine ganz kurze factische Berichtigung vorzubringen.

Landeshauptmann:

Der Herr Abgeordnete Dr. Schaffer hat das Wort zu einer factischen Berichtigung.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich erlaube mir die Bemerkung des Herrn Berichterstatters, als ob seinerzeit von unserer Partei beschlossen worden wäre, die Kaserne an die Stelle des Coliseums zu verlegen, ganz kurz thatsächlich dahin zu berichten, daß diese Absicht unsererseits nie vorhanden war. Der Ankauf des Coliseums ist wohl als ein Project ventilirt worden, aber von einem Beschlusse kann gar keine Rede sein. Zweitens muß ich als unrichtig bezeichnen, wenn behauptet wurde, daß von unserer Partei die Wasserleitung sicher nicht gebaut worden wäre. Die frühere Gemeindevertretung hat nur zu diesem Zwecke, oder wenigstens in erster Reihe zu diesem bestimmten Zwecke — wodurch allein es übrigens der jetzigen Gemeindevertretung der Stadt Laibach ermöglicht worden ist, mit dem Baue der Wasserleitung vorzugehen — das Lotterielehen aufgenommen, es ist also die Annahme ganz und gar ungerechtfertiget, daß man etwa nicht daran gedacht hätte, das Lehen für den Bau der Wasserleitung zu verwenden.

Poročevalec Hribar:

Na fakični popravek imam častitemu gospodu dr. Schafferju odgovoriti, da me je on slabo razumel. Nisem trdil, da se je sklenilo v prejšnjem mestnem zboru, naj se zida vojašnica na mestu kolizeja; ampak sem le rekel, da se je sklepalo o tem, da bi se kolizej nakupil, ne pa, da se je sklepalo o tem, da bi se tam nova vojašnica zidala.

Deželni glavar:

Preidemo na glasovanje o predlogu finančnega odseka, naj se marginalna številka 6. § 5. letnega poročila jemlje na znanje. Prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovole ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Jablanice, da bi se cesta, katera veže okrajno z državno cesto pri Vrbovem in Spodnjem Zemonu, uvrstila med okrajne ceste.

10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Einschreiten der Gemeinde Jablanitz um Erklärung der die Bezirks- mit der Reichsstraße bei Verbovec und Unterzemon verbindenden Straßenstraße als Bezirksstraße.

Poročevalce Kavčič:

Slavni zbor! Občina Jablanica pri Ilirski Bistrici je vložila prošnjo do veleslavnega deželnega zbora, da bi se zvezna cesta, mej Reško državno cesto in skladno cesto Bistrica-Vrbovo uvrstila mej skladne ceste.

Kot temelj služijo tej prošnji sledeči razlogi:

Omenjeno zvezno pot, oziroma cesto rabijo vasi: Dolnji Zemon, Jasen, Vrbovo, Jablanica, Trpčane, Kuteževo, Predgraje in Zabičje. Torej blizu cela občina Jablaniška, koja broji 1794 duš ali prebivalcev. Poleg te občine vozijo pa tudi še druge vasi po tej zvezni cesti, osobito gojzdne pridelke, kakor oglje, stavbni les, drva za kurjavo in drugo, ker ta črta je najkrajša zveza z državno cesto, koja vodi v Reko, kamor se večina pridelkov na prodaj odvaža. V tej prošnji je rečeno, da si vozniki, vozeči po tej progi namestu preko Bistrice, prikrajšajo do blizu dve uri vožnje, katera trditev je nekoliko pretirana, kajti razmerje teh poti je namreč tako: del skladne ceste od razpotja pri Vrbovem do Bistrice je dolg 2.5 km, dolgost državne ceste od Bistrice do razpotja pod Dolenjim Zemonom znaša pa 3.3 km, torej skupaj 5.8 km ali blizu 6 km. Cela zvezna cesta je pa dolga 2.9 km, torej ravno na polovico krajša, kar kaže jasno, da si vozniki vozeči po zvezni cesti prikrajšajo za 3 km poti, kar je vsakako jako dosti pri tej kratki daljavi.

Da je tudi v stratežičnem obziru ta proga kolikor toliko pomenljiva, to je samo po sebi umevno.

Ta cesta je pa sedaj v jako slabem stanu, kajti rabi se dosti, popravlja pa nič.

Gospodarski upravni odsek je, pretresovaje gori navedene razloge, priznal važnost te zvezne ceste, ali skleniti pa ipak ni mogel, da se napravi potrebni zakon, ker to vprašanje se ne da pred rešiti in to v smislu cestnega zakona, dokler se ne zasliši dotični okrajni cestni odbor in ostale, za to kompetentne oblasti. Vsled pomanjkanja teh neobhodno potrebnih izjav predlaga gospodarski upravni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja se izročja deželnemu odboru z naročilom, da naj v tej zadevi potrebno poizve ter to v prihodnjem zasedanji poroča in predlog stavi.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne? Debatte angenommen.)

11. Ustno poročilo upravnega odseka o poročilu deželnega odbora glede dovoljenja priklad za okrajne ceste (k prilogi 51.).

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Genehmigung von Umlagen für Straßenzwecke (zur Beilage 51).

Poročevalce dr. Tavčar:

Visoki zbor! Cestna okraja Lož in Mokronog prosila sta pri deželnem odboru, naj bi izposloval pri visoki zbornici dovoljenje, da bi smela za leto 1890. pobirati 25% doklado na direktne davke. Kar se tiče prošnje cestnega odbora Ložkega, priložen je proračun, vsled katerega bi znašali troški za vzdrževanje cest leta 1890. 10.752 gld. Temu nasproti postavljen je dohodek in sicer iz mitnice na Bloški Polici v znesku 4.400 gld. in iz 25% priklade na vse direktne davke, ki znašajo v Ložkem okraji 22.303 gld. 43 kr., 5576 gld. Proračunjeni so torej vsi dohodki, na katere zamore cestni okraj računati na 9.965 gld. Proračun tega okraja je bil pregledan po deželnem odboru, oziroma dotičnem stavbnem uradu in potrjen v vseh točkah, tako, da se mora priznati, da bode cestni odbor tudi, ako se mu dovoli 25% priklada, še vedno v stiskah, ker mu bode še primanjkovalo 776 gld. Zaradi tega in z ozirom na to, ker je ta cestni odbor že več let sem pobiral 25% priklado za svoje cestne potrebe, z ozirom na to, da se dohodki mitnice na Bloški Polici od leta do leta zmanjšujejo in nemara tudi leta 1890. ne bodo dosegli proračunjene svote 4.400 gld. in ker je tu skrbeti za ceste, na katerih je promet velik, strinjal se je upravni odsek s predlogom deželnega odbora, da bi se temu cestnemu odboru dovolila 25% doklada za leto 1890.

Drugače pa je s prošnjo Mokronoškega cestnega odbora. Svoji prošnji priložil je proračun in izkaz potrebščine za leto 1890., ki bi znašala 8.000 gld.; ali ta proračun ni bil odobren po deželnem odboru in se je rektificiral v toliko, da se je skazalo, da cestni odbor za leto 1890. ne bode potreboval višje nego 20% doklade. To pa je prišlo takole: Cestni odbor je v proračun postavil zneske, ki v ta proračun niso spadali. Nekatere občine so se namreč izrekle, da nečejo več dovažati šute na ceste in cestni odbor je zaradi tega proračunil, da bode dotični relutum znašal 2.270 gld. Ker imajo pa po § 16. cestnega zakona za dovažanje šute skrbeti občine oziroma občani, je jasno, da ako nočejo dovažati in natura, tudi relutum ne spada v poslovanje cestnega odbora, ampak je izdatek, ki zadeva občino. Torej se je ta znesek po pravici izključil iz proračuna. Dalje je v proračun postavljenih 1.980 gld. za preložitev ceste Mokronog-Trate. Deželni odbor pa konstatira, da se še niso vršile predpreiskave, ki so potrebne, da bi se v resnici zvršila preložitev te ceste, da za leto 1890. še misliti ni na to preložitev in da torej cestnemu odboru tudi gotovo za leto 1890. iz tega ne bodo narastli nobeni troški.

Deželni odbor je torej tudi znesek 1.980 gld. eliminiral. Vsled tega so se potrebščine, katere je cestni odbor proračunil na 8.000 gld., znižale po rektifikaciji stavbnega urada na 3.320 gld., katera svota se pa lahko pokrije z 20% priklado. Zaradi tega je deželni odbor prošnjo cestnega odbora Mokronoškega v svojem področji rešil in mu dovolil 20% priklado. Upravni odsek je prepričan, da je bilo to postopanje deželnega odbora opravičeno po razmerah. Končno izreka še deželni odbor mnenje, da zaradi tega, ker bodo prešle deželne ceste v deželno oskrbovanje, en ali drug okraj morda ne bode mogel pokriti potrebščine s 20% priklado. Zatoraj se mu zdi oportunno, naj ga visoki zbor pooblasti, da v takih slučajih dovoljuje tudi 20% presegajoče priklade.

Upravni odsek se strinja tudi s tem mnenjem in je akceptiral vse nasvete, katere je stavil deželni odbor ter predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»1. a) Okrajnemu cestnemu odboru Ložkemu se dovoli, da sme v pokritje za leto 1890. v proračunu izkazane potrebščine za cestne namene poberati v tamošnjem cestnem okraju za leto 1890. skleneno 25% priklado na vse neposrednje davke z izvanredno doklado vred;

b) deželnemu odboru se naroča, da ukrene kar treba zaradi predpisa in poberanja dovoljene priklade.

2. Deželni odbor se pooblašča, da onim okrajnim cestnim odborom, ki potrebščine okrajnih cest l. 1890. ne bi mogli pokriti z 20% priklado na vse neposrednje davke z izvanredno doklado vred, pri dokazani potrebi in na podstavi pravilno sestavljenega proračuna dovoli za l. 1890. 20% presegajoče priklade v postavnih mejah ter ukrene kar treba zaradi predpisa in poberanja teh priklad.

1. a) Dem Bezirksstrafenausschusse Laas wird die Bewilligung erteilt, zur Deckung des pro 1890 präliminarmäßig ausgewiesenen Erfordernisses für Straßenzwecke die von ihm beschlossene 25%oige Umlage auf alle directen Steuern sammt außerordentlichem Zuschlag im dortigen Straßenzwecke für das Jahr 1890 einheben zu dürfen;

b) der Landesausschuss wird beauftragt, wegen Vorschreibung und Einhebung der bewilligten Umlage das Erforderliche zu veranlassen.

2. Der Landesausschuss wird ermächtigt, jenen Bezirksstrafenausschüssen, welche behufs Deckung des Straßenerfordernisses pro 1890 mit einer 20%oigen Umlage auf die directen Steuern nicht das Auslangen finden sollten, bei nachgewiesenem Bedarfe auf Grund des vorchriftsmäßig ausgefertigten Präliminares eine innerhalb der gesetzlichen Grenzen gelegene höhere als 20%o Umlage für das Jahr 1890 zu bewilligen und wegen Vorschreibung und Einhebung derselben das Nöthige zu veranlassen“.

(Predlogi obveljajo brez debate. — Die Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Cerknica, da bi

se ustanovil poseben sodni in davčni okraj z uradnim sedežem v Cerknici.

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Zirknitz wegen Errichtung eines besonderen Gerichts- und Steuerbezirkes mit dem Amtssitze in Zirknitz.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Slavni zbor! Prošnja županstva v Cerknici, da bi se priporočala visoki c. kr. vladi ustanovitev posebnega sodnega in davčnega okraja v Cerknici, izročila se je upravnemu odseku. V tej prošnji se sklicujejo prosilci na one prošnje, ki so bile že obravnavane v deželnem zboru in naznanjajo, da so se obrnili ob jednom do c. kr. deželnega sodišča Ljubljanskega in c. kr. finančnega ministerstva na Dunaji, do zadnjega zaradi davčnega urada. Omenjajo tudi, da so čuli, da so podobčine Grahovo, Martinjak, Žerovnica in Ulaka vložile prošnjo pri deželnem zboru, da bi se izločile iz Cerkniške občine in spojile v samostojno občino Grahovsko, in dalje, da ste podobčini Lipsejn in Bločice prosili, da bi se izločile iz Starotržke občine in da bi se združile z novo Grahovsko občino. Od tih prošenj omenjajo, da niso utemeljene in da bi vsem tem občinam bolj ugajalo, da bi se napravilo posebno sodišče in davčni urad v Cerknici.

O tej stvari je visoki deželni zbor obravnaval že večkrat. 11. aprila leta 1876. je bila enaka prošnja v obravnavi, o kateri se je sklenilo, da se združi s sodnim okrajem Ložkim in katera se je priporočala v ugodno rešitev. Dné 18. aprila leta 1877. je bila zopet enaka prošnja v obravnavi in takrat izrekel se je deželni zbor za posebno ustanovitev okrajnega sodišča in davčnega urada v Cerknici, pa tudi menil, da bi se nekaj davčnih občin iz sodnega okraja Ložkega moralo priklopiti temu sodnemu okraju. Kakor je bilo takrat izračunjeno, štela bi bila Cerknica 7207, Lož 7021 in Logatec 7304 prebivalcev. Slavni zbor je bil takrat mnenja, da bi ugajalo dotičnem okrajem posebno z ozirom na to, ker imajo sedaj daleč v Logatec in bi se troški ne le za kmete, ampak tudi za uradnike mnogo zmanjšali. Upravni odsek je mnenja, ker se je ta stvar že tolikokrat v deželnem zboru obravnavala, da ni treba obširneje utemeljitve in bi se stvar izročila deželnemu odboru v daljno utemeljevanje, kadar predloži prošnjo na merodajnem mestu.

Na podlagi tega nasvetuje upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Prošnja občine Cerknica za ustanovitev c. kr. okrajnega sodišča in c. kr. davčnega urada v Cerknici je uvaževanja vredna in deželnemu odboru se naroča, da se zaradi tega vnovič obrne do merodajnega mesta za ugodno rešitev.«

(Predlog obvelja brez debate. — Der Antrag wird ohne Debatte angenommen.)

13. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Raki za reguliranje Krke.

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Ardy wegen der Gurkfluß-Regulierung.

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Županstvo občine na Raki je podalo visokemu zboru prošnjo, v kateri prosi pomoči, da bi se reka Krka uravnala, katera preplavlja najbolj rodovitna zemljišča ležeča ob tej vodi, in navaja, koliko škode trpé vsled povodnji vasi Čučjamlaka, Hrvaškibrod, Mršečjavas, Čistibreg in Zameško. Upravni odsek se je prepričal ob istinitosti navedenih škod, pa moral je gledati na to, kar se je že v visokem deželnem zboru sklenilo, ko se je razpravljala marginalna številka dotičnega § 3. letnega poročila, namreč, da naj deželni odbor kolikor mogoče pospešuje uravnavo reke Krke. Že lanskega leta je deželni zbor neko resolucijo sprejel in naročil deželnemu odboru, da izposluje pri visoki vladi, da se vendar enkrat začne Krka uravnati. Stvar se pri visoki vladi še ni rešila, ali deželni odbor bode to zadevo resno razmotrival in zato predlaga upravni odsek o prošnji občine Raka sledeče:

»Deželni zbor smatra to prošnjo rešeno in sicer po sklepu deželnega zbora od dné 31. oktobra t. l., po katerem se naroča deželnemu odboru, da pospešuje zadevo uravnave Krke.«

(Predlog obvelja brez debate. — Der Antrag wird ohne Debatte angenommen.)

14. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Raki za napravo mostu v Meršečjivasi čez Krko.

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Ardy wegen Herstellung einer Brücke über den Gurkfluß in Mersechtshendorf.

Poročevalec Povše:

Slavni deželni zbor! Ista občina na Raki prosi pospeševanja, da bi se zopet zgradil most čez reko Krko in sicer pri Meršečjivasi. Županstvo navaja, da se pri Raki stikajo sledeče okrajne ceste: »1. iz Krškega vezeča železniško postajo Videm; 2. iz Radne oziroma Radeč vezeča postajo Sevnico, v katero se pa nad Rako steka okrajna cesta od sv. Duha; 3. iz Mokronoga-Škocjan-Bučka«. Od Rake pelje okrajna cesta do Meršečjevasi, kjer prestopa vodo Krko. Sedaj ondi nimajo mostu, ki je pred 40 leti obstal, pač pa majhen brod, po katerem se prevažajo ob mali vodi. Ako pa Krka le nekoliko naraste, preplavlja voda obrežje in brod je ustavljen, ob enem pa pride

dotična proga okrajne ceste pod vodo in vsled teh nezgod so prebivalci velikokrat odrezani od prometa, to je od ceste, ki vodi čez Meršečjovas do Šent-Jernejja oziroma do Novega mesta, ali po drugi progji do Kostanjevice. Upravni odsek pripoznava, da je to velik nedostatek, ker je po celem tamošnjem okraji mnogim krajem za časa povodnji onemogočena vsaka zveza z onim bregom Dolenjske strani in ker je zaznamenovana pot najkrajša zveza vsega okraja z Novim Mestom, glavnim mestom Dolenjske, razvideti je, da bi bil ta most vsem tem krajem v veliko korist, ker bi jih vezal za časa povodnji z Novim Mestom, oziroma z onim obrežjem reke Krke. Vender upravni odsek ne more podajati visokemu zboru nadržnega nasveta, ker manjka še potrebnih podatkov, načrta, proračuna itd. Ker je cesta okrajna, spada stvar vsekako v delokrog okrajnega cestnega odbora. Vsekako pa bode upravni odsek, kadar se je izdelal načrt in so se zvršile vse potrebne poizvedbe, drugo leto nasvetoval visokemu zboru, naj se privoli v zgradbo tega mostu kaka pomoč.

Upravni odsek predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

»Prošnja občine Raka, v kateri prosi za napravo mostu čez Krko pri Meršečjivasi, izroča se deželnemu odboru v preiskovanje in potrebno ukrepitev.«

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

15. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Raka za brezplačno dobivanje požlahnjenih trt iz državne trtnice v Kostanjevici.

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Ardy wegen unentgeltlichen Bezuges veredelter Reben aus der Staatsrebsthule in Landstraf.

Poročevalec Povše:

Upravni odsek bode o tej stvari kaj lahko poročal, kajti o tem se je že toliko govorilo, da me visoki zbor gotovo oprostí daljnega utemeljevanja. Dovoljujem si torej le prebrati nasvet upravnega odseka, ki se glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene:

»Prošnja občine Raka, v kateri prosi za podporo, da bi ji brezplačno podelila c. kr. vlada požlahnjenih ameriških trt iz c. kr. trtnice v Kostanjevici, izroča se deželnemu odboru, da to prošnjo v smislu v seji dné 31. oktobra t. l. sprejetega sklepa priporočilno izroča visoki c. kr. deželni vladi v blagovoljno uslišanje;

ob enem naj se deželni odbor tudi na to prošnjo ozira pri razdelitvi ameriških trt iz deželne trtnice.«

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

16. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Ambrus, da bi se po strokovnjaku preiskavalo, ali bi se mogla iz reke Krke tje napeljati voda.

16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Ambrus um Erhebungen durch einen Sachverständigen in Bezug auf die Wasserleitung aus dem Gurkflusse.

Poročevalec Povše:

Tukaj prosim nekoliko več potrpljenja, kajti prošnja občine Ambrus dozdevala se je upravnemu odseku dovolj važna. Občina Ambrus leži v takozvani »Suhi krajini«. Govoriti mi ni treba obširneje o važnosti dobre vode za ljudi, kakor tudi za živino; saj vidimo, s kolikimi denarnimi žrtvami naša bela Ljubljana dela na to, akoravno tu ni tacega pomanjkanja vode, da si preskrbi dobre pitne vode. V Suhi krajini morajo ljudje v suši — in to traja mnogokrat po več tednov — hoditi po 3 — 4 ure daleč po vodo v Krko ali sploh v dolino. Pomislite gospoda, kako je to težavno in vrh tega, kaka je voda, katero dovažajo v vročini in ki ima služiti ljudem in živini. Nočem biti preobširen, ker sem prepričan, da vsi gospodje z menoj vred čutite važnost vprašanja, kako bi se preskrbela dobra voda Suhi krajini, kjer prebiva čil in marljiv kmetski rod, ki se posebno tudi z živinorejo peča. Mislim, da bi bila ena najlepših zadač deželnega zastopa, da pride ti pokrajini naše dežele v tem najvitalnejšem vprašanji na pomoč. Po konfiguraciji Suhe krajine se je nadjati, da bi se preiskovalcu gospodu Putticku posrečilo, da pride do vode, da zasledi ravno tako, kakor po Kraških votlinah podtalno vodo (Untergrundwasser), kar bi bilo pokrajini na veliko korist. Ako bi pa to ne bilo mogoče in bi preiskave ostale brezvspešne, preostajala bi še druga pot, sčasom morda Suho krajino preskrbeti z vodo. Ne daleč, na podnožji hribovja teče reka Krka, ki ima po svoji naravni lastnosti veliko padcev in veliko gonilno moč, katera bi se dala uporabiti v korist Suhe krajine. Ako se oziramo na druge dežele, kakor posnemam iz poročil znanstvenih knjig, posrečilo se je n. pr. na Badenskem, na »Rauhe Alpe« vzdigniti vodo s pripomočjo turbin in sesalk in nekdanj silno pusta krajina »Rauhe Alpe« velja sedaj v vsej deželi kot najrodovitnejša pokrajina, ki preskrbljuje mesta po celi Badenski z zelenjavo in katere prebivalstvo, poprej zelo siromašno, je sedaj zelo premožno. Gospoda moja, v naši Krki imamo gonilno moč 200 konjskih sil in s pripomočjo turbin bi se voda lahko vzdignila in po cevih spravila v Suho krajino. Ne maram prikrivati, da bi to mnogo stalo, ampak vprašanje je tako vitalno, da vender zasluži, da se natanko preudarja in preštudira, ali in kako bi bilo mogoče Suhi krajini storiti to velikansko dobroto in zato predlaga upravni odsek;

Slavni deželni zbor naj sklene:

»Prošnja občine Ambrus in sosednjih vasi izroča se deželnemu odboru v tehniško poizvedovanje v smislu napominane prošnje in svoječasno poročanje.«

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! S predlogi upravnega odseka se v obče strinjam in želel bi le, da bi prečistiti gospod deželni predsednik kot zastopnik visoke vlade blagovolil se zanimati za to vprašanje. Ako to stori, ne bode mu težko izposlovati pri ministerstvu, da pošlje gospoda Putticka preiskovat dotično ozemlje. Častiti gospod poročevalec računi z mogočnostjo, da se najde podtalna voda. Skoro verjetno je, da se bode res našla, ali opozarjal bi visoko zbornico vender, da se z najdbo podtalne vode Suhi krajini ne bode izkazala tista korist, ki bi izviral iz uredbe, katera bi jej omogočevala namakati svoja zemljišča z vodo, kajti podtalna voda služiti bi jej mogla le za pijačo in druge domače potrebe. Vzdigovanje vode, da bi se z njo namakalo vse ozemlje, stalo bi res jako veliko, ker bi bilo treba postaviti stroje; a kljub temu bi toplo priporočal deželnemu odboru, naj marljivo in kolikor mogoče z največjo naglostjo prouči vprašanje o vzdigovanji vode iz Krke. Tehnično težka ta stvar ni; izpeljivost vrtela se bode le okolo troškov, ki bi gotovo presegali svoto 50.000 gld. Toda to nam ne sme biti prevelik trošek, ako upamo z njim doseči, da Suha krajina postane rodovitna.

O neki drugi priliki, ko smo govorili o regulovanji Mirne, sem se spomnil že zakona z dné 16. junija 1887 in danes bi gledé Suhe krajine še enkrat na ta zakon opozarjal in sicer na § 4., točko II., b. Ako se načrt izgotovi in se dežela in udeleženci s svojimi doneski obvežejo, primorana bode tudi vlada, prevzeti vsaj 20% vseh troškov. To je velik znesek in vredno je, da deželni odbor zato, da se ta podpora od vlade doseže, stori vse korake. Toplo bi mu torej priporočal, naj ne le prvo vprašanje temeljito in hitro prouči, ampak tudi drugo kolikor mogoče hitro reši in predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji elaborat, iz katerega bi se zamoglo presoditi, če se dá doseči, da bi se vsa Suha krajina namakala z vodo. Naglost je zaradi tega važna, ker za Kranjsko dosedaj še nismo dobili skorej nobenih prispevkov iz melioracijskega zaklada in je želeti, da tudi Kranjska postane deležna teh dobrot.

Poročevalec Povše:

Častiti gospod predgovornik menda ne misli, da upravni odsek ni dovolj storil za Suho krajino. Tudi mi v odseku smo govorili, da bi se sčasom zamoglo iz Krke navajati toliko vode iz Suhe krajine, da bi ne bilo le zadosti pitne vode, ampak tudi vode za kulturne namene, za namakanje travnikov itd. Ne more se pa tajiti, da bi to ogromno veliko stalo, ker bi se silno veliko vode moralo vzdigovati. To bi stalo več 100.000 gld. Za sedaj — menili smo v upravnem odseku — je najbolj važno, da preskrbimo tej krajini za ljudi in živino potrebno pitno vodo; s tem pa ni rečeno, da deželni odbor,

ako razmere nanesejo, ne bode hotel skrbeti tudi v drugem oziru za Suho krajino. Upravni odsek je mislil tudi na vodo za kulturne namene in je uvaževal, kadar se bode posrečilo poizvedovati po tehniku s kolikimi troški bode mogoče s pripomočjo turbin in sesalik vodo iz Krke vzdigniti, da se bode deželni odbor takrat spustil v obravnavo z visoko deželno vlado in morebiti dosegel večji prispevek nego 20°/o od državne uprave. 80°/o z ozirom na naše razmere in z ozirom na siromašno prebivalstvo Suhe krajine nam ne bode mogoče prevzeti in treba bode toliko časa prositi vlado, dokler ne bode prevzela polovico troškov. Drugo polovico bomo pa morali seveda mi preskrbeti. Sicer pa se zahvaljujem, da je predlog upravnega odseka našel tako zanimanje pri vseh gospodih.

Deželni glavari:

Prestopimo k glasovanju in prosim tiste gospode, ki pritrdijo predlogu gospoda poročevalca, oziroma upravnega odseka, naj blagovole ustati.

(Obvelja. — Angenommen)

17. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Raki za posredovanje, da bi se ne kaznovali vinogradniki, ki so samovlastno točili vino.

17. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Rakh um Verwendung wegen strafloser Behandlung der Weingartenbesitzer in Folge eigenmächtigen Weinausschankes.

Poročevalec Povše:

Tu bodem kratek. Županstvo občine na Raki navaja v svoji prošnji, da so nekateri vinogradniki vina samovlastno na drobno točili. K temu samovlastnemu početju prisilila jih je revščina, ker jim na drug način ni bilo mogoče, dobiti denarja za plačevanje davkov. Ker jih ni zlovolja vodila, ampak le sila, prosijo, naj deželni zbor vpliva na to, da se zaradi tega prestopka ne bodo kaznovali.

Upravni odsek je bil mnenja, da to ne spada v njegovo področje, da deželni zbor ni kompetenten v tej stvari, pač pa predlaga, naj se prošnja izroči deželnemu odboru v primerno rešitev.

Upravni odsek torej nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

»Prošnja županstva na Raki, ki prosi za posredovanje, da ne bi bili kaznovani oni vinogradniki, ki so samolastno točili vino na drobno, odbije se zavoljo inkompetence v tej zadevi in izroča se deželnemu odboru v primerno rešitev.«

Poslanec Pfeifer:

Oglašam se k besedi, da pojasnim žalostni položaj današnjih prositeljev, ki so se sicer deloma

pregrešili, pa ravnali pod pritiskom neizogibne sile, tako da so vsega ozira vredni.

Znano je slavni zbornici, da so strašno razsajale osepnice po Dolenjskem — samo v Krškem okraji je ta grozna bolezen čez 1000 ljudi pomorila. Znano je tudi, da so vsled te nalezljive bolezni bili prepovedani vsi sejmi do početka letošnjega majnika, kontumacirane cele vasi, ustavljen ves promet, tako, da si nobeden kupec ni upal v okužene kraje.

Posestniki in gospodarji čuteč težavni položaj, da svojega blaga — živine in glavnega pridelka vina — spečati, torej tudi davkov odrajtati ne morejo, vložili so prve dni preteklega majnika pri okrajni oblasti Krški prošnjo za davkarski moratorium.

Prihajal je junij, ž njim poletni čas, ž njim tudi huda vročina, vsled katere je pričelo vino v lesenih hramih se gibati in kaliti; gosposka je pritiskala za davke, košnja je bila pred durmi, ljudje brez krajcarja, brez živeža, brez soli, brez špeha itd. — Vinskega kupca od nobene strani.

V tem obupnem stanu, kateri treba videti in opazovati, kakor sem jaz dan na dan priliko imel, nastopili so ti reveži prvotno obliko prometa, zamenjavalni blago za blago, blago za delo.

Djali so — da si preskrbijo to, kar človek neobhodno potrebuje, da more živeti — edino kar so imeli v svojem premoženju, to je vino za moko, žito i. t. d. in tudi za najeto delo pri košnji, pri vinogradih, pri polji to po mojem mnenju nikakor ni pregreha zoper užitninsko postavo, ker taka dejanja vrše se dan na dan pri kmečkem gospodarstvu in se — vsaj jaz znam — dosedaj niso kaznovala.

Sedaj pa pride mož z rudečo kapo (veselost — Heiterkeit), davek treba plačati, denarja pa ni.

V tej bedi po grozni bolezni, po hudem pomanjkanju, do skrajnega obupanja pritirani, od vsega sveta pozabljeni Dolenjski trpin ni znal drugače si pomagati, kakor da je — če je bilo v hramu 10—15 veder že kalnega vina — prodal od tega vina k večjemu 2 vedra po 10 kr. liter, ter dotično skupilo vestno nesel v davkarijo.

Gotovo je vsa slavna zbornica z menoj vred prepričana, da bi bil ta siromak ta dva vedra vina rajše prodal po celem vedru, kakor po posameznih litrih; ali žalibog to ni bilo mogoče, ker z ozirom na bedo našega dolenjskega ljudstva — kakor sem jo narisal v kratkih potezah — mi vsakdo lahko veruje, da po onem groznem času ni bilo človeka v tistem kraji, da bi bil zmogel denar za en veder vina. Vse vino, kar ga je še potem bilo v hramih, se je skazilo.

Gotovo ne bi bili prišli ljudje v neljubo dotiko z dacarji in gotovo ne bi bila preiskovala žandarmerija hramov — kar je od strani žandarmerije bilo popolnoma protipostavno — ko bi bila okrajna oblast posluževaje se postavne pravice v slučajih elementarnih nezdod ekscentirala prizadete davkoplačevalce in davkarske eksekucije. Žalibog, to se ni zgodilo — in reveži bi se imeli kaznovati zavoljo dejanja, ki so ga storili v skrajni sili brez vsakega namena, da bi koga oškodovali; če bi tako dejanje spadalo pod splošni kazenski zakonik, bili bi po mojem mnenju

dotični ljudje oproščeni vsake krivde — žalibog, ne velja ta zakon za fiskus in pregrehe zoper njega.

Revež v svoji bedi obrača se do usmiljenega srca svojega srečnejšega, morebiti z velikim bogastvom obdarovanega bližnjega; Kranjska kot dežela sicer nima srca, ali prepričan sem, da bi dežela — če bi bila zakupnik užitninskega davka — vrgla dotične ovadbe v koš.

Ker se pa to ni zgodilo od strani zakupnikov, prosim in priporočam, da bi se to zgodilo od strani tiste oblasti, katera ima sedaj v roki osodo teh revežev in rešitev vprašanja njih gospodarskega bitja ali nebitja.

Ravnokar smo čuli besede gospoda poročevalca in dotični predlog, da deželni zbor ni kompetenten v tej zadevi — s tako rešitvijo pač ni pomagano prositeljem in prepričan sem, da bi upravni odsek — če bi bil boljše poučen v tej stvari — gotovo staval drugačen nasvet. Ker pa želim in z menoj vred gotovo vsa zbornica, da bi se pomagalo tem revežem, stavim predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

»Prošnja županstva na Raki izroči se deželnemu odboru z naročilom, da jo odstopi visoki c. k. deželni vladi, katera je naprošena, da posreduje za današnje prosilce in doseže njihovo pomiloščenje.«

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Poročevalec Povše:

Ta predlog se ne protivi predlogu upravnega odseka, kateri vso stvar izroča deželnemu odboru in ako visoki zbor pritrdi nasvetu gospoda poslanca Pfeiferja, bode deželni odbor poskušal milostnim potom pri visoki vladi doseči oproščenje kazni.

Deželni glavar:

Preidemo na glasovanje in glasovali bomo v prvi vrsti o predlogu gospoda poslanca Pfeiferja. Prosim gospode, ki potrde nasvet gospoda poslanca Pfeiferja, naj blagovole ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ker je ta predlog sprejet, odpade glasovanje o predlogu upravnega odseka.

S tem je končan ves dnevni red današnje seje.

Za dan prihodnje seje predlagam prihodnji petek, to je 15. t. m. in sicer 10. uro dopoldne.

Na dnevni red pridejo sledeče točke:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Nazhaniti mi je, da zboruje finančni odsek danes popoldne ob 3. uri; upravni odsek v četrtek, 14. t. m. ob 3. uri popoldne; in odsek za letno poročilo danes popoldne ob 4. uri.

Skleпам sejo.

Konec seje ob 12. uri 45 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 12 Uhr 45 Minuten Nachmittag

